

Міністерство освіти і науки України

Українська мова

10-11 класи

Академічний рівень

Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з
угорською мовою навчання

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення української мови є обов'язковим в усіх закладах освіти і спрямоване на забезпечення усвідомлення її функцій у навчальному процесі та в суспільстві; розуміння важливості опанування державної мови і потреби користуватися нею як засобом спілкування у різних сферах суспільного життя; на розвиток в учнів мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей; формування гуманістичного світогляду, моральних й естетичних переконань, національних та загальнолюдських цінностей.

Відповідно до Закону України "Про загальну середню освіту", Концепції профільного навчання у старшій школі, починаючи з 2010-2011 навчального року, в загальноосвітніх навчальних закладах України запроваджується профільне навчання, головною метою якого є створення умов для подальшого професійного самовизначення учнів, формування адекватного уявлення про свої можливості та уподобання.

Головним завданням профільної мовної освіти в загальноосвітніх навчальних закладах з навчання мовами національних меншин є розширення та поглиблення знань з відповідного предмету, удосконалення мовленнєвої та загальної культури, засвоєння навичок самостійної дослідницької діяльності в галузі професійного вибору.

Вивчення української мови і літератури на профільному рівні має забезпечити учнів можливістю оволодіти уміннями аналізувати, співставляти, класифікувати мовні факти та явища, оцінювати їх з точки зору нормативності та відповідності до ситуації спілкування; використовувати отримані знання в особистісному мовленнєвому спілкуванні.

Відповідно до вимог Державного стандарту основною метою курсу української мови для 5-11 класів навчальних закладів є досягнення належного рівня володіння державною мовою усіма учнями; формування їх комунікативної компетенції; виховання національно свідомої, духовно багатой особистості.

Головними завданнями курсу української мови в старшій школі є:

- збагачення духовного світу учнів, формування їх світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів;
- удосконалення вмінь орієнтуватися в українськомовній інформації, застосовувати на практиці одержані відомості;
- розвиток умінь вільно спілкуватися у різних сферах та ситуаціях мовлення;
- узагальнення і поглиблення знань учнів про мовлення та мову як суспільні явища;
- удосконалення навичок самостійної навчальної діяльності, розвиток інтелектуальних творчих здібностей учнів.

Програма ґрунтується на таких принципах:

- практична спрямованість та комунікативна орієнтація навчання;
- взаємозв'язок у розв'язанні комунікативних, освітніх і виховних завдань;
- взаємопов'язаний розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності;

- відбір і організація навчального матеріалу відповідно до вимог мовознавства з урахуванням специфіки володіння українською та рідною мовами учнями загальноосвітніх навчальних закладів з угорською мовою навчання;
- наступність між основною та старшою ланками, а також між класами в середині старшої школи.

Зміст програмового навчального матеріалу, вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів визначаються метою, завданнями вивчення української мови, змістовими лініями Державного стандарту, а також пріоритетами викладання цього предмета, визначеними Концепцією програми з української мови для 5-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням мовами національних меншин. Цими пріоритетами є:

- особистісна орієнтація освіти;
- світоглядна основа мовної освіти;
- демократизація і гуманізація навчання мови;
- збагачення освітнього змісту мови й мовлення;
- діяльнісний підхід до мовленнєвого розвитку;
- реалізація функцій мови – комунікативної, розвивальної, морально-етичної;
- посилення практичної спрямованості вивчення мови;
- забезпечення наступності змісту мовної освіти;
- використання прогресивних педагогічних технологій у процесі навчання мови.

Профільна програма у 10-11 класах дає змогу поглиблювати знання та удосконалювати комунікативно-мовленнєві уміння учнів. Вона передбачає також підвищення рівня культури мовлення; розвиток умінь конспектувати, писати тези, реферати, доповіді, готувати повідомлення, аналізувати художній текст; ознайомлення з правилами ведення дискусії, полеміки, публічного мовлення; набуття учнями навиків порівняльного аналізу двох мов тощо. Від загальноосвітньої програми профільна відрізняється збільшенням кількості годин на вивчення мовних явищ, які є важкими для розуміння угорськомовними дітьми, а також збільшенням кількості годин на реалізацію мовленнєвої лінії.

Крім того, структурування програми здійснюється за чотирма взаємозв'язаними змістовими лініями – мовленнєвою, мовною, соціокультурною та діяльнісною. Мовленнєва лінія спрямована на вироблення й удосконалення умінь і навичок в усіх видах мовленнєвої діяльності на основі базових мовленнєвих понять (текст, типи, стилі, жанри мовлення тощо). Мовна змістова лінія забезпечує засвоєння учнями знань про мову та її систему. Соціокультурна – регламентує тематико-змістову основу для засвоєння культурних і духовних цінностей українського народу, естетичного і морально-етичного виховання учнів, розвитку й удосконалення їх мовлення. Діяльнісна лінія передбачає формування загальнонавчальних умінь, навичок учнів (аналізувати, порівнювати, зіставляти факти, наводити

аргументи, робити висновки узагальнення тощо), опанування стратегій, які визначають мовленнєву діяльність. Зазначені змістові лінії загалом формують комунікативну компетенцію особистості.

Для висвітлення соціальних функцій української мови і виховання толерантного ставлення до інших мов та представників інших національностей до програми включено спеціальні теми та години на початку вивчення курсу мови в кожному класі.

На початку і в кінці року в кожному класі плануються також спеціальні години для повторення.

Наявність у програмі вимог до загальноосвітньої підготовки учнів повинна сприяти практичному спрямуванню викладання української мови, міцному засвоєнню теоретичного матеріалу, вільному володінню цією мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності, кращому розумінню певних мовних явищ у обох мовах.

Вивчення програмового матеріалу будується з урахуванням міжпредметних зв'язків, що слугує поглибленому розумінню граматики, розширенню кругозору учнів, розвитку в них умінь застосовувати суміжні знання з інших предметів. Звертається увага і на порівняння мовних явищ української та угорської мов.

Програма передбачає розвиток мовлення учнів. Учитель повинен пам'ятати, що розвиток мовлення залежить насамперед від словникового запасу школярів. Чим багатший словник учнів, тим вони вільніше думають і висловлюються. Правильно організована словникова робота сприяє також свідомому практичному засвоєнню української мови. Лексичний запас дітей збагачується через мову вчителя, словникову роботу, навчальний матеріал (зокрема, виконання різних творчих завдань, завдань на переклад з однієї мови на іншу, ознайомлення зі словотвором різних частин мови, роботу над лексикою та інше); прилучення дітей до читання текстів українською мовою. Робота зі зв'язного мовлення проводиться систематично і повинна забезпечити розвиток в учнів умінь та навичок, необхідних у їхній майбутній мовленнєвій діяльності. Учитель орієнтується на запропоновані у програмі теми для реалізації соціокультурної лінії, види робіт з розвитку мовлення, мовний матеріал підручників, тексти художніх творів з літератури, які вивчаються у відповідному класі, і т. д. Надзвичайно корисними видами роботи з розвитку мовлення є перекази, складені учнями твори, розповіді, діалоги, відгуки, реферати, ділові папери тощо. Обов'язковим компонентом зв'язного мовлення є культура мовлення, яка передбачає точне слововживання, чітку побудову речень, логічний зв'язок між ними у тексті, правильну вимову й грамотне написання висловлюваного.

Обсяг навчального матеріалу дібрано з орієнтацією на програмовий матеріал з рідної мови, кількість годин, виділених для української мови у типових навчальних планах, із врахуванням вікових особливостей школярів, їхніх пізнавальних можливостей.

Розподіл годин між темами в кожному класі орієнтовний. Учитель має право змінювати кількість годин на вивчення тієї чи іншої теми залежно від

конкретних місцевих умов, не скорочуючи при цьому загальної кількості відведених годин з розвитку мовлення. Години резервного часу учитель використовує на свій розсуд.

Специфіка організації навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах з угорською мовою навчання зумовлена: по-перше, тим, що на початку вивчення цієї мови більшість учнів не володіє нею; по-друге, належністю української та угорської мов до різних генеалогічних груп, розбіжностями звуко-буквених систем, а також графіки, орфографії, орфоєпії, синтаксису та ін. у цих мовах.

Матеріал, що збігається в українській та угорській мовах, варто подавати стисліше, оскільки він відомий учням з курсу рідної мови. Однак явища, властиві лише мові, що вивчається, або ті, що мають істотні розбіжності з аналогами в рідній, потребують належної уваги, відповідного пояснення з використанням зіставлення, систематичного повторення, більшої кількості годин.

10 клас
70 год., 2 години на тиждень
Мовленнєва лінія
(28 годин)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Поглиблення відомостей про спілкування і мовлення, вдосконалення комунікативно-мовленнєвих умінь учнів</p> <p style="text-align: center;">ВИДИ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ <i>(аудіювання, читання, говоріння, письмо)</i></p> <p>Різновиди читання й аудіювання. Дотримання вимог культури мовлення (змістовність, логічна послідовність, правильність, виразність, точність, доречність, багатство мовних засобів та ін.) (2 год.).</p> <p style="text-align: center;">Аудіювання <i>(слухання і розуміння прослуханого)</i></p> <p>Сприймання на слух чужого мовлення, розуміння доступних текстів (2 год.).</p> <p style="text-align: center;">Говоріння</p> <p>Усне переказування змісту почутого, побаченого, прочитаного.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає, що таке мовне спілкування, усне та писемне мовлення; види мовленнєвої діяльності; • основні відомості про текст; стилі і типи мовлення; • здійснює усі види мовленнєвої діяльності; • уважно слухає інших людей (розповіді, повідомлення та ін.); • виразно читає тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення відповідно до віку; • переказує почуте і прочитане (усно і письмово); • сприймає усне та писемне мовлення; • бере участь у діалозі; • удосконалює написане; • дотримується норм мовленнєвого етикету; • уважно слухає під час чужого мовлення; • сприймає і передає доступну для розуміння в його віці інформацію; • розрізняє жанри, типи, стилі мовлення на основі прослуханого; • після прослуховування тексту виконує запропоновані вчителем завдання; • розуміє зміст лекцій, доповідей, виступів тощо, ступінь складності яких відповідає рівню підготовки і його віковим особливостям; • розуміє основний зміст доступних текстів, різних за комунікативним призначенням: телепередач, радіопередач, інформацій, рефератів, розгорнутих відповідей учнів на уроці, статей в газеті, журналі тощо. • переказує почуте й прочитане, висловлює власне ставлення до подій, героїв, їхніх вчинків та ін.; • дає розгорнуту відповідь на уроці;

Діалогічне та монологічне усне висловлювання(4 год.).

Читання

Удосконалення техніки читання вголос та мовчки на основі виучуваного матеріалу, розуміння доступних самостійно прочитаних текстів, що належать до вивчених учнями жанрів літератури, стилів, видів мовлення (2 год.).

Письмо

Удосконалення побудови письмових текстів (план, тези, конспект, переказ, переказ-переклад, твір, виступ на зборах, стаття в газету, відгук про твір мистецтва, бібліографія, анотація, доручення та ін.) (18 год.).

- створює власні монологічні та діалогічні висловлювання відповідно до запропонованої ситуації;

- коректує усне мовлення в процесі говоріння;

- висловлює своє ставлення до обговорюваних подій, дає їм оцінку;

- komponує виступ для зборів, семінарів (збір матеріалу; тема, основне в змісті виступу; план виступу; стиль мовлення).

Дотримується у процесі говоріння норм мовленнєвого етикету.

- Читає вголос та мовчки (за нормативами, визначеними у „Критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів...”) тексти підручника і тексти, запропоновані вчителем;

- читає із достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією;

- використовує різні види читання;

- читає незнайомий текст із належною швидкістю, розуміє й запам'ятовує головне після одного прочитання доступного тексту;

- виносить власне судження про прочитане;

- користується словниками різних типів та іншою довідковою літературою;

- перекладає доступні тексти рідною мовою та з рідної мови українською, користуючись відповідними словниками;

- розуміє прочитані самостійно або на уроці доступні тексти, що належать до вивчених жанрів літератури, стилів і видів мовлення.

Дотримується вимог до читання.

- дотримується правил українського правопису;

- правильно будує і використовує в мовленні речення різних типів;

- користується різними типами словників та іншою довідковою літературою;

- здійснює і записує переклад текстів;

	<ul style="list-style-type: none"> • складає і записує план, тези, конспект, переказ, переказ-переклад, бібліографію, анотацію, доручення тощо; • створює власні висловлювання (відгук про твір мистецтва, статтю в газету тощо). <p><i>Дотримується вимог до писемного мовлення, вдосконалює написане. Дотримується норм українського мовленнєвого етикету.</i></p>
<p><i>Міжпредметні зв'язки</i></p> <p><i>Роздуми про вчинки героїв (література). Розповідь за змістом жанрової картини (образотворче мистецтво). План-конспект, тези статей і розділів підручників (історія, правознавство, географія, екологія, економіка, інформатика та ін.)</i></p>	
<p>МОВНА ЛІНІЯ</p>	
<p style="text-align: center;">ВСТУП (1 год.)</p> <p>Українська мова – основа формування і збереження духовності народу.</p> <p style="text-align: center;">Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей з фонетики, лексикології, фразеології, словотвору, граматики, правопису (22 год.).</p> <p>Звуки мови. Знаки письма. Орфограма. Правильна вимова голосних (зокрема, [и]) і приголосних та позначення їх на письмі. Тверді та м'які приголосні. Вимова звука [х]. Звукосполучення [йі], [шч]. Збіг приголосних на початку слова типу хліб (2 год.).</p> <p style="text-align: center;">Фонетична транскрипція слова (2 год.).</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає, що вивчають фонетика і орфоєпія, графіка і орфографія; групи звуків, алфавіт, співвідношення звуків і букв; • вивчені орфоепічні та орфографічні правила; • ділить слово на склади; • ставить у словах наголос; • розрізняє в словах ненаголошені й наголошені голосні, тверді й м'які, дзвінкі й глухі приголосні; <ul style="list-style-type: none"> • правильно вимовляє і позначає їх на письмі; • правильно вимовляє слова зі звуками [ɛ] – [x]: <i>танок, тазда, хата, холод та ін.</i>, а також слова зі звуками [дж], [дз], [дз']: <i>бджола, дзвінко, дзьоб</i>; <ul style="list-style-type: none"> • розрізняє звуки мови і мовлення, визначає в словах голосні, тверді і м'які, дзвінкі й глухі приголосні, наголошені й ненаголошені голосні; • ділить слово на склади, визначає звукове значення букв у слові.

<p>Склад. Основні правила переносу. Наголос. Правильне наголошування слів в українській мові Орфоепічні словники і словники наголосів (2 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • пояснює правила переносу слів; <ul style="list-style-type: none"> • використовує орфоепічний словник з метою правильної вимови та написання потрібних слів; • користується словником наголосів; • розрізняє звучання і написання слів з уподібненими приголосними;
<p>Основні випадки чергування звуків (3 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • обґрунтовує основні випадки чергування [y] з [e], [i] з [ï] для уникнення збігу як голосних, так і приголосних звуків та досягнення милозвучності мови;
<p>Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я. Сполучення йо, бо. Правила вживання м'якого знака.(2 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • розрізняє способи позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, є, ю, я на прикладі найуживаніших слів: <i>батько, колодязь, стіл, біль, пишеться, мільйон, медаль, район, область...</i>; • слідує за правильним правописом та обґрунтовує орфограми; • правильно вимовляє і вживає слова з пом'якшеними приголосними у мовленні;
<p>Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом (1год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • відповідно до вивчених правил вимовляє і пише слова з апострофом; • правильно вводить ці слова в речення;
<p>Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків (2 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • розрізняє два типи подвоєних букв: на позначення збігу однакових приголосних звуків (<i>віддати, беззубий, оббігти, сонний, розрісся ...</i>) і для подовження м'яких приголосних (<i>знання, Закарпаття, стаття, Ілля сіллю, ніччю, виллю, зрання...</i>); • правильно вимовляє, а також використовує подібні слова у мовленні; • правильно пише слова з подвоєними приголосними.
<p>Написання слів іншомовного походження. Передача угорських власних назв – імен, прізвищ, географічних назв тощо – українською мовою (2 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • грамотно пише найбільш уживані слова іншомовного походження (<i>синтаксис, лимон, диспут, речитатив, сигнал, символ, цифра, хімія, маса, комп'ютер, ательє, університет, таксі, журі, бібліотека, гімн та ін.</i>);

<p>Лексичне значення слова Однозначні і багатозначні слова. Вживання багатозначних слів у прямому і переносному значенні. Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми (1 год.).</p> <p>Групи слів за походженням, за сферою вживання, активна і пасивна лексика (1 год.).</p> <p>Тлумачні і перекладні словники, словники антонімів, синонімів, фразеологічні словники (1 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • правильно передає фонетичні особливості вимови та дотримується орфографічних норм при написанні угорських власних назв; • користується словником іншомовних слів; • знаходить і виправляє орфографічні помилки на вивчені правила; • користується різними типами словників. <p><i>Дотримується норм українського мовленнєвого етикету.</i></p> <p>Знає, що вивчає лексикологія і фразеологія; відомості про лексичне значення слова, пряме і переносне значення слова, синоніми, антоніми, омоніми, найпоширеніші українські фразеологізми;</p> <ul style="list-style-type: none"> • вміє вживати слова певної групи у відповідному мовному середовищі; • знає віднести слова до певної групи <ul style="list-style-type: none"> • пояснює лексичне значення загально-вживаних слів; • користується тлумачним і перекладним словниками; • вживає у текстах слова у прямому і переносному значеннях, синоніми і антоніми; • пояснює значення фразеологізму з допомогою фразеологічних словників; • користується різними видами словників. <p><i>Дотримується основних норм української літературної вимови; використовує синонімічне багатство мови, застосовує вивчені правила правопису у власних усних і письмових висловлюваннях.</i></p>
<p><i>Міжпредметні зв'язки</i></p> <p><i>Синоніми, омоніми, антоніми, переносне значення слів, фразеологізми (література, образотворче мистецтво, біологія). Групи слів за сферою вживання активного та пасивного запасу (література, історія, художня культура, математика, біологія та інше)</i></p>	
<p>Будова слова Орфографія</p>	

<p>Спільнокореневі слова. Корінь, суфікс, префікс – значущі частини слова. Вимова і написання префіксів з-, (зі-, с-), роз-, без-, пре-, при-, прі-. Особливості передачі просторових відношень за допомогою прийменників та префіксів в українській мові (2 год.).</p> <p>Словотвір. Орфографія. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний, складання слів або основ, перехід слів з однієї частини мови в іншу. Сполучні <i>о, е</i> в складних словах. Творення і правопис складоноскорочених слів. Абревіація. Найуживаніші скорочення в українській мові (2 год.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • знає відомості про основу слова і закінчення змінюваних слів; • корінь, префікс, суфікс та закінчення як значущі частини слова; • вивчені орфографічні правила; • розрізняє форми слова і спільнокореневі слова, правильно вживає їх у мовленні; • відділяє закінчення слів від основи, членує основу на значущі частини; • правильно пише слова з вивченими орфограмами та вживає їх в усному і писемному мовленні; • правильно формує словосполучення на позначення просторових відношень; <ul style="list-style-type: none"> • знає способи творення слів в українській мові; • вивчені орфографічні правила; • визначає спосіб творення відомих слів; • користується словотвірним словником; • змінює приголосні при творенні слів та правильно вживає такі слова у мовленні; • робить морфемний аналіз слова; • вміє добирати відповідники абревіатур в обох мовах. <p><i>Правильно пише слова з вивченими орфограмами, знаходить, виправляє орфографічні помилки. Дотримується норм українського мовленнєвого етикету.</i></p>
<p><i>Міжпредметні зв'язки</i></p> <p><i>Слова із суфіксами зменшувально-пестливого значення та префіксами в художніх та музичних творах (література, музика).</i></p>	
<p>Елементи практичної риторики</p> <p>Вступ. Методика підготовки виступу. Збір матеріалу, його обдумування, виписки; складання тез виступу. (2 год.).</p> <p>Структура виступу: тема, основне в змісті виступу (об'єктивність, ясність, образність, цілеспрямованість),</p>	<ul style="list-style-type: none"> • продумує тему виступу; • готує заздалегідь матеріал для виступу; • з'ясовує мету і адресата мовлення; • складає план виступу, згрупує інформаційні матеріали відповідно до плану виступу; <ul style="list-style-type: none"> • дотримується композиції (вступ, основна частина, висновок) виступу; • добирає відповідні мовні засоби, ха-

<p>кульмінація, повторення основних думок, лаконізм, гумор, дотепи, іронія. (2 год.).</p> <p>План виступу; стиль мовлення .</p> <p>Робота над складовими частинами виступу. (2 год.).</p> <p>ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО У 10 КЛАСІ (3 год.)</p>	<p>рактерні для обраного стилю і типу мовлення;</p> <ul style="list-style-type: none"> • пише повний текст виступу; • логічно, послідовно розміщує факти й висновки, доводить висунуті положення. <p><i>Дотримується необхідного тону, інтонації для цікавого і виразного оголошення тексту.</i></p>
<p>СОЦІОКУЛЬТУРНА ЛІНІЯ</p>	
<p>Поглиблення відомостей про особливості національної культури, звичаї, обряди, традиції, свята; етнічну культуру українського народу; державну символіку; духовні та матеріальні надбання.</p> <p>Найвизначніші постаті вітчизняної і світової історії та культури.</p> <p>Архітектурні пам'ятки, музеї, театри тощо.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає особливості матеріальної і духовної культури, характерні для українців та угорців; • державну символіку; • звичаї, обряди, традиції українського та угорського народів; • найбільш відомі постаті історії та культури; • визначні архітектурні пам'ятки, музеї, театри тощо; • здійснює мовленнєві функції, використовуючи вивчений мовний матеріал та набуті знання про історію, культуру, побут, традиції народу – носія державної мови; • толерантно ставиться до історії, культури, цінностей та ідеалів рідного народу; • відображає у мовленні власне бачення світу, культури українського та угорського народів; • дотримується мовленнєвої етики та етикету спілкування.
<p>Тематико-змістова основа для реалізації соціокультурної лінії та розвитку мовлення</p>	
<p style="text-align: center;"><i>Тематика текстів</i></p> <p>Українська мова – основа формування і збереження духовності народу.</p>	<p style="text-align: center;"><i>Орієнтовні теми усних і письмових висловлювань</i></p> <p>Для чого мені треба володіти українською мовою?</p> <p>Що я повинен зробити, щоб удосконалити свої знання з державної мови?</p>

<p>Найважливіші історичні відомості про Україну. Здобуття незалежності і відродження української державності.</p> <p>Земля – наш спільний дім. Охорона і збереження природи.</p> <p>Сім'я. Родина. Взаємини батьків і дітей.</p> <p>Захоплення жінок (шиття, плетіння, вишивання ...). Захоплення чоловіків (столярство, радіотехніка...).</p> <p>Ставлення людини до природи, рідного народу, сім'ї, самого себе. Людина серед людей.</p> <p>Українські та угорські народні звичаї і традиції.</p> <p>Загальнолюдські етичні цінності: добро, милосердя, дружба, вірність. Моральні вади: грубість, лихослів'я, заздрість, зрадливість та ін.</p> <p>Найвизначніші постаті вітчизняної та світової культури.</p> <p>Етика спілкування. Правила поведінки у гостях.</p> <p>Прекрасне у мові та мовленні.</p> <p>Професія і характер. Ким і яким я хочу бути.</p>	<p>Моя громадянська позиція. Я – громадянин України.</p> <p>Що означає для мене Земля? Берегти природу – обов'язок кожного. Яким би ви хотіли бачити своє місто (село)?</p> <p>Що забезпечує щасливе сімейне життя? Яку сім'ю у майбутньому я сподіваюсь мати? Сімейні традиції. Взаємини між дітьми і батьками.</p> <p>Мої захоплення.</p> <p>Що я спостерігаю у ставленні людини до природи? У чому полягає сенс життя?</p> <p>Чим цікаві українські та угорські народні звичаї і традиції? Що в них спільного?</p> <p>Що забезпечує душевну гармонію і щастя?</p> <p>Що дає мені знайомство з життєвим шляхом і творчістю великих людей?</p> <p>Чи є у мене проблеми з етикою?</p> <p>Як я розвиваю своє мовлення?</p> <p>Ким я хочу стати і чому?</p>
<p style="text-align: center;"><i>Міжпредметні зв'язки</i></p> <p><i>Духовні і матеріальні надбання народу (література, образотворче мистецтво, історія, географія, екологія, економіка, інформатика, музика, народознавство).</i></p>	

ДІЯЛЬНІСНА ЛІНІЯ

<p>Удосконалення загальнонавчальних умінь і навичок учнів, опанування стратегій, які визначають мовленнєву діяльність, спрямовану на досягнення належного рівня володіння державною мовою.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усвідомлює власну пізнавальну діяльність, план її досягнення; • самостійно формулює відповідь на проблемне запитання; • застосовує сформовані загальнонавчальні, творчі вміння; • розуміє і передає сприйнятту необхідну інформацію; • порівнює, конкретизує, узагальнює; • використовує нові технології для розв'язання простих навчальних завдань чи життєвих проблем.
--	--

11 клас

(70 год., 2 год. на тиждень)

МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ

(20 год.)

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p style="text-align: center;">ВІДОМОСТІ ПРО СПІЛКУВАННЯ І МОВЛЕННЯ</p> <p>Поглиблення знань учнів про мову, спілкування і мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння і письмо); основні правила спілкування; багатство та різноманітність виражальних засобів мови на всіх її рівнях.</p> <p>Особливості усного й писемного мовлення, вимоги до них (змістовність, доречність, точність, логічна послідовність, виразність, правильність, багатство форм тощо)</p> <p style="text-align: center;">Стилістика художнього мовлення.</p> <p>Розвиток і вдосконалення навичок зв'язного усного і писемного мовлення.</p> <p style="text-align: center;">Стилі мови, їх ознаки, функції і сфера використання</p> <p>Жанри усного та писемного мовлення (переказ, стаття, відгук, реферат, автобіографія, виступ (підготовлений і непідготовлений заздалегідь), бібліографія, анотація оголошення, доручення, заява, твори на суспільну та</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • володіє відомостями про текст, стилі і типи мовлення; • добирає і аналізує тексти різних стилів, • визначає основні ознаки кожного стилю; • знає види мовленнєвої діяльності; вимоги до усного і писемного мовлення; особливості виступу промовця; види (жанри) ораторських виступів (лекція, доповідь, промова); засоби логічної та емоційно-образної виразності; вимоги до розповіді; основні норми мовленнєвого етикету; • складає план і розповідь за ним; • сприймає усне та писемне мовлення, користуючись різними способами засвоєння почутого і прочитаного; • відтворює готові тексти різних типів, стилів, жанрів з урахуванням ситуації спілкування; • самостійно створює власне висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації та адресата мовлення; • дотримується основних правил спілкування; • викладає матеріал логічно й послідовно;

<p>морально-етичну теми, доповідь на теми, що вивчалися, та інші).</p> <p>Типи мовлення: розповідь, опис, роздум.</p> <p>Елементи практичної риторики Прикладна риторика (ділове мовлення і основи журналістики).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • знає всі види описів (пейзаж, портрет, інтер'єр, екстер'єр); • складає різні види документів; • робить повний мовний аналіз тексту; <ul style="list-style-type: none"> • готує і проводить дискусії, дотримуючись правил мовного етикету; готує виступи з урахуванням основних правил ораторського мистецтва; • обирає теми власних промов та обговорює підготовлені учнями промови; • буде розповіді та висловлювання в різних життєвих ситуаціях на основі власного досвіду; • виступає під час дискусії на суспільно-політичну, морально-етичну теми; • буде монологічне висловлювання на лінгвістичну тему.
<p><i>Міжпредметні зв'язки</i></p> <p><i>Тема і основна думка тексту; складові частини тексту, розповідь, опис, роздум (література і засоби масової інформації). Переказ тексту наукового стилю, реферати, статті (історія, географія, біологія, фізика та ін.). Теоретична і прикладна риторика (психологія, мовознавство, літературознавство, етика).</i></p>	
<p>Аудіювання Сприймання на слух незнайомих за змістом висловлювань різних типів, стилів і жанрів мовлення.</p> <p>Говоріння Докладне переказування, діалогічне та монологічне висловлювання різних типів, стилів і жанрів мовлення, їх створення.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • уважно слухає текст, розуміє, запам'ятовує його зміст; визначає тему та основну думку твору; • оцінює почуте; • встановлює причинно-наслідкові зв'язки у тексті; • виконує після прослуховування тексту завдання, запропоновані вчителем; • розуміє фактичний зміст незнайомого висловлювання з одного прослуховування; основну думку висловлювання; виразно-зображувальні засоби прослуханого тексту. <ul style="list-style-type: none"> • створює власні монологічні та діалогічні висловлювання; • бере участь у бесіді, демонструючи належний рівень мовленнєвої культури; • коротко, виразно формулює свою думку; • добирає переконливі аргументи на захист своєї позиції; • враховує можливість інших підходів до обговорюваних питань; • буде висловлювання певного обсягу, використовуючи мовні засоби відповідно до комунікативного завдання; • виявляє певний рівень творчої діяльності;

<p style="text-align: center;">Читання</p> <p>Удосконалення техніки читання вголос та мовчки; розуміння самостійно прочитаних текстів, що належать до різних родів літератури, типів і жанрів мовлення; види читання.</p> <p style="text-align: center;">Письмо</p> <p>Побудова письмових текстів різних типів і стилів мовлення (розповідь, опис, роздум)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • створює оригінальний текст відповідно до вимог із розвитку мовлення. <p style="text-align: center;"><i>Дотримується мовленнєвого етикету в процесі говоріння.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читає вголос та мовчки (за нормативами, визначеними у „Критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів...”) тексти, запропоновані вчителем; • запам’ятовує зміст прочитаного; • виражає власну думку про прочитане; • користується словниками і довідковою літературою; • розуміє прочитані самостійно або на уроці тексти різних жанрів літератури, стилів і видів мовлення. <ul style="list-style-type: none"> • будує текст, дотримуючись вимог до писемного мовлення; • пише твір на запропоновану тему, переказ тексту, прочитаного вчителем; • складає план власного висловлювання; • робить виписки і тези прочитаного; • самостійно готує доповідь, реферат, виступ. • письмово (докладно, вибірково, стисло) переказує тексти, самостійно створює письмові тексти, висловлюючи в них власну думку про прочитаний твір, ситуацію, певну подію; • пише замітки, репортажі, нариси, доручення, розписку, протокол, анотації; • перекладає тексти різного стилю з української мови угорською і навпаки. <p style="text-align: center;"><i>Удосконалює висловлення згідно з вимогами до усного і писемного мовлення; дотримується основних правил спілкування.</i></p>
МОВНА ЛІНІЯ(50 годин)	
Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p style="text-align: center;">ВСТУП</p> <p>Роль мови у формуванні й самовираженні особистості (1 год.).</p> <p style="text-align: center;">ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 10 КЛАСІ Поглиблення</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає самостійні частини мови їх значення, морфологічні особливості й синтаксичні функції, групи за значенням і будовою; форми, особливості словозміни і словотворення; службові частини мови і вигук, їх функції, групи; особливості вживання прийменників в українській

<p>і систематизація найважливіших відомостей із морфології та орфографії (1 год.).</p> <p>МОРФОЛОГІЯ як розділ граматики, що вивчає частини мови (17 год.).</p> <p>Іменник і прикметник як частини мови (2 год.)</p> <p>Особливості граматичних категорій іменника та прикметника</p> <p>Числівник як частина мови Групи числівників Особливості відмінювання та правопису числівників (2 год.).</p> <p>Займенник як частина мови Розряди займенників та їх правопис. Роль займенників у творенні тексту (2 год.).</p> <p>Дієслово як частина мови Морфологічні та синтаксичні особливості дієслів. Види, способи і часи дієслів. Правопис особових форм дієслова. (3 год.).</p> <p>Дієприкметник і</p>	<p>мові у зіставленні з післяприйменником в угорській мові; вживання сполучників у простому і складному реченнях; взаємоперехід частин мови.</p> <ul style="list-style-type: none"> розпізнає частини мови; використовує у власному мовленні слова і форми слів, що належать до різних частин мови; розрізняє рід, число та відмінок іменників; вводить іменники в кличному відмінку у власні висловлювання; дотримується правопису власних назв та складних іменників; розмежовує розряди прикметників за значенням; використовує правильні відмінкові форми прикметників; утворює ступені порівняння прикметників; дотримується правил правопису прикметників; класифікує числівники на групи за значенням; правильно пише числівники; дотримується правил чергування голосних у відмінкових формах числівників (шість, шести...); відмінює прості та складні числівники; вводить у текст замість іменників, прикметників, числівників займенники, що належать до різних розрядів за значенням; застосовує на практиці особливості відмінювання займенників; дотримується правил їх правопису; правильно утворює та вживає видові, часові й способові форми дієслова, змінює їх у теперішньому та майбутньому часі за особами, у минулому – за родами. дотримується правил правопису дієслів у різних часових формах; правильно пише <i>не</i> з дієсловами. вводить дієприкметники й діє-
--	--

<p>дієприслівник як особливі форми дієслова Стилістика дієприкметникових та дієприслівникових зворотів, розділові знаки при них (2 год.).</p> <p>Прислівник як частина мови</p> <p>Правопис прислівників (3 год.)</p> <p>Стилістика службових частин мови та вигуку (3 год.).</p> <p>Прийменник, сполучник, частка як службові частини мови. Вигук як особлива частина мови (2 год.).</p> <p>Особливості вживання та правопису службових частин мови та вигуків (1 год.).</p> <p>Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із синтаксису, пунктуації та стилістики (14 год.).</p> <p>СИНТАКСИС як розділ науки про мову. Словосполучення. Речення як мінімальна одиниця спілкування, його будова</p> <p>Синтаксичні одиниці, їх місце у мовній системі. Словосполучення, типи підрядного зв'язку в словосполученні. Види речень за метою висловлювання. Співвідношення між інтонацією й розділовими знаками в реченні (2 год.).</p>	<p>прислівники, дієприкметникові та дієприслівникові звороти у речення, дотримуючись правописних норм.</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначає прислівники у текстах; • з'ясовує лексичне значення прислівників і прислівникових сполучень; • правильно застосовує правила правопису прислівників (разом, окремо, через дефіс); • будує власні висловлювання, вводячи в них прислівники; <ul style="list-style-type: none"> • виділяє прийменники, сполучники, частки, вигуки в реченні, вводить їх у тексти; • будує власні висловлювання, правильно застосовуючи прийменники, сполучники, частки, вигуки; • визначає групи вигуків за значенням; • відповідно до вивчених правил пише прийменники, сполучники, частки і вигуки; • правильно вживає розділові знаки при вигуках; • використовує вивчені засоби мови у власних висловлюваннях. <p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знає мовні одиниці; синтаксичні мовні засоби; • вміє використовувати в мовленні синонімічні словосполучення; правильно будує речення з однорідними членами, звертаннями та вставними конструкціями; • застосовує синоніміку сполучникових складних речень, складнопідрядних і простих з відокремленими членами; • використовує різні способи
--	---

<p>Складові частини речення. Головні члени речення. Другорядні члени речення. Тире між групою підмета і групою присудка (3 год.).</p> <p>Двоскладні і односкладні речення. Види односкладних речень. Повні і неповні речення, їх вживання у різних стилях мовлення. Порядок слів у реченні, його виражальні функції. Логічний наголос (3 год.).</p> <p>Стилістика простого ускладненого речення (6 год.).</p> <p>Стилістичні особливості речень з однорідними членами, вимоги до їх вживання. Розділові знаки між однорідними членами речення та при узагальнюючих словах, їхня залежність від змісту та інтонації (2 год.).</p> <p>Уточнюючі члени речення та їх відокремлення. Відокремлені додатки, означення, обставини, види прикладок, розділові знаки при них. Використання конструкцій з відокремленнями в різних стилях мовлення (2 год.).</p>	<p>передачі прямої мови;</p> <ul style="list-style-type: none"> • виділяє у реченні словосполучення; • використовує в мовленні синонімічні словосполучення; • визначає вид підрядного зв'язку у словосполученні; • вводить запропоновані словосполучення у речення; • знає види речень за метою висловлювання; теоретичні основи побудови простих речень різних видів; • уживає розділові знаки у простому неускладненому реченні; • знаходить прості речення в тексті й аналізує їх; • будує різні види простих речень і правильно використовує прості неускладнені речення у мовленні; <ul style="list-style-type: none"> • визначає граматичну основу речення; • знаходить у реченні другорядні члени речення, вміє їх аналізувати; • правильно вживає тире між групою підмета і групою присудка. <ul style="list-style-type: none"> • визначає двоскладні і односкладні речення у текстах, • розрізняє повні і неповні речення; • обирає оптимальний порядок слів у реченні; інтоційно правильно використовує логічний наголос у реченні. • робить синтаксичний розбір простого речення; <ul style="list-style-type: none"> • правильно будує прості ускладнені речення, використовуючи відомості про однорідні члени речення; • застосовує правила вживання розділових знаків при однорідних членах речення, у тому числі з узагальнюючими словами; <ul style="list-style-type: none"> • правильно будує прості ускладнені речення, використовуючи відомості про відокремлені члени речення, звертання, вставні слова, словосполучення і речення, їх функції; • застосовує правила вживання розділових знаків при відокремлених членах речення та уточнюючих словах, звертаннях, вставних словах, словосполученнях і реченнях; • визначає основні групи прикладок за значенням, правильно їх пише; • вводить конструкції з відокремленнями в тексти різних стилів;
--	--

Використання вставних і вставлених слів та речень, їх стилістичні особливості. Звертання, його роль у реченні, розділові знаки при звертаннях (2 год.).

Стилістика складного речення (17 год.).

Види складних речень. Складносурядне, складнопідрядне і складне безсполучникове речення, їх стилістичні можливості (8 год.).

Складні речення з різними видами зв'язку між структурними частинами (3 год.).

Синоніміка складносурядних, складнопідрядних і складних безсполучникових речень. Розділові знаки в складному реченні, їхня зумовленість змістом висловлювання та інтонацією (2 год.).

Способи передачі свого і чужого мовлення в різних стилях. Загальна характеристика тексту. Композиція тексту (3 год.).

Стилістика тексту. Загальна характеристика тексту. Композиція тексту (1 год.).

- використовує звертання та вставні слова для передачі ставлення до адресата;

- розкриває значення вставних слів і словосполучень;

- правильно вживає розділові знаки при вставних і вставлених конструкціях та звертаннях;

- аналізує структурно-синтаксичні ознаки складного речення, засоби зв'язку й змістові відношення між його частинами; будову складносурядного, складнопідрядного, безсполучникового складного речень, складного речення з різними видами зв'язку;

- знає види підрядних речень; правила вживання розділових знаків між частинами складносурядних і складнопідрядних речень, безсполучникових складних речень, складних речень з різними видами зв'язку; способи передачі чужого мовлення;

- знаходить у тексті складні речення;

- розпізнає, виділяє й аналізує складні речення, використовує їх в усному та писемному мовленні;

- дотримується правил інтонації в складних реченнях; виразно їх читає;

- розрізняє різновиди складних синтаксичних конструкцій (складні речення з сурядним і підрядним зв'язком; складні речення зі сполучниковим та безсполучниковим зв'язком);

- правильно розставляє розділові знаки в складних реченнях та складних синтаксичних конструкціях;

- знаходить і виправляє пунктуаційні помилки на вивчені правила;

- робить розбір різних за будовою складних речень;

- бере участь у діалозі відповідно до мовленнєвої ситуації;

- замінює пряму мову непрямою;

- правильно розставляє розділові знаки в реченнях з прямою та непрямою мовою та при діалогах;

- створює власні висловлювання з урахуванням ситуації спілкування.

Міжпредметні зв'язки

Риторичні запитання в художньому тексті. Інверсія в художньому тексті. Епітет і порівняння як зображувально-виражальні засоби в художніх творах. Монологічне та діалогічне мовлення, пряма мова, звертання в художніх творах (література). Правильне вживання власних та загальних назв іменників, відмінкових форм іменників, прикметників, числівників у наукових текстах (географія, біологія, історія). Твір-роздум, твір проблемного характеру на літературну тему; план-конспект, тези літературно-критичних статей, їх окремих розділів і розділів підручників, реферати за кількома джерелами (історія, біологія, фізика, географія тощо).

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 11 КЛАСІ

СОЦІОКУЛЬТУРНА ЛІНІЯ

Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Найважливіші відомості, поняття, ідеї, пов'язані з національною культурою, звичаями, традиціями, святами; національна культура у зв'язку з культурою рідного народу; матеріальні та духовні надбання; державна символіка.</p> <p>Роль мови у формуванні і самовираженні нації, окремої особистості. Відображення у мові національних особливостей бачення світу. Ознайомлення з творами різних жанрів, у яких відображено особливості культури, спосіб життя та мислення, характерні для українців.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none">• знає особливості матеріальної і духовної культури українців та угорців; зразки творів усної народної творчості, у яких відображено народний досвід, звичаї і традиції.• використовує під час спілкування свої знання про особливості культури українців;• з повагою ставиться до традицій, звичаїв, духовних цінностей та ідеалів українського й угорського народів;• збагачує себе знаннями про духовні надбання українського і рідного народів;• дотримується правил ввічливості та мовленнєвого етикету;• знає загальнолюдські моральні цінності, їх вияв у національних традиціях українців і угорців;• знає найвідоміші художні твори, у яких відображено етичні, національні, етнографічні особливості народу;• розуміє особливості бачення світу культури певного народу, відображені у мові, враховує їх у спілкуванні.
Тематико-змістова основа для реалізації соціокультурної лінії та розвитку мовлення	
Тематика текстів	Орієнтовні теми учнівських усних і письмових висловлювань
Розвиток і етапи становлення української мови як державної. Місце української мови у світі. Шлях становлення та відродження	Необхідність вивчення і збереження державної і рідної мови. Українська мова – державна мова України, її місце у світі. Національна символіка України. Здобуття незалежності і відродження

<p>української державності. Державна символіка.</p> <p>Захист нашого довкілля. Охорона природи. Екологічна культура.</p> <p>Сім'я – основа держави. Родина, рід. Взаємини батьків і дітей.</p> <p>Загальнолюдські етичні цінності. Норми моралі.</p> <p>Державні, народні і релігійні свята.</p> <p>Духовна культура українців.</p> <p>Навчання. Значення освіти для людини.</p> <p>Співіснування різних національних меншин у Закарпатті.</p> <p>Етика спілкування та мовленнєвий етикет.</p> <p>Роль мови у формуванні і самовираженні нації, окремої особистості.</p> <p>Україна і особистість. Що забезпечила нам державна незалежність?</p>	<p>української державності.</p> <p>Земля – наш спільний дім. Як зберегти природу для прийдешніх поколінь.</p> <p>Обов'язки членів сім'ї. Сімейні традиції. Повага до батьків.</p> <p>Морально-етичні стосунки між людьми у колективі. Моє ставлення до людей.</p> <p>Найважливіші свята в Україні. Відзначення свят у моїй родині.</p> <p>Духовне багатство людини. Загальнолюдські цінності: доброта, милосердя, гуманізм...</p> <p>Чому людині необхідні знання. Вибір майбутньої професії.</p> <p>Закарпаття – мій рідний край. Особливості матеріальної та духовної культури рідного краю.</p> <p>Дотримання основних норм спілкування Норми українського мовленнєвого етикету.</p> <p>„Слова – це крила ластівки: вона їх не почуває, але без них не може злетіти” (Ю.Мушкетик) Що вирізняє твій рідний народ серед народів світу? Знання державної мови – обов'язок кожного громадянина.</p> <p>Якою я бачу Україну через 10-20 років. Я – громадянин України.</p>
<p><i>Міжпредметні зв'язки</i> Роздуми з елементами аналізу художнього твору; порівняльна й групова характеристика літературних героїв у творах української та угорської літератури. Матеріальні і духовні цінності українського та угорського народів (література, історія, кінематограф, образотворче мистецтво, музика).</p>	
<p>ДІЯЛЬНІСНА ЛІНІЯ</p>	
<p>Зміст навчального матеріалу</p>	<p>Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</p>
<p>Загальнонавчальні уміння і навички учнів, що визначають мовленнєву діяльність, спрямовану на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем.</p>	<p>Учень:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знаходить орфограми в закінченнях іменних частин мови, пояснює їх за допомогою правил, правильно пише слова з цими орфограмами; • будує письмове висловлювання на

<p>Удосконалення формування загальнонавчальних і творчих умінь і навичок учнів, опанування комунікативної стратегії співпраці.</p>	<p>різноманітні теми;</p> <ul style="list-style-type: none"> • добирає мовні засоби відповідно до задуму й форми висловлювання; • сприймає мову співрозмовника, застосовує набуті загальнонавчальні уміння і навички; • створює власні висловлювання з урахуванням ситуації спілкування; • творчо застосовує сформовані вміння і навички у різних ситуаціях; • бере участь у діалозі; • перевіряє результати мовленнєвої діяльності (коректує усне мовлення під час говоріння, враховуючи реакцію слухача), удосконалює написане; • користується словниками різних типів, довідковою літературою; • володіє різними типами і стилями мовлення з урахуванням ситуації спілкування; • будує висловлювання в різних життєвих ситуаціях; • складає всі визначені програмою типи висловлювань і тексти ділових паперів; • аналізує, порівнює, зіставляє факти; • наводить аргументи, робить висновки, узагальнення; • застосовує сформовані загальнонавчальні творчі вміння; • використовує нові технології для розв'язання навчальних завдань чи життєвих проблем.
--	--

